

Helene

en fortælling om et barn

I

Jeg blev født på en fattiggård et sted i Sønderjylland den 16.4.1911. Min mor var tjenestepige der og stammede fra Berlin. Min far var tysk marineofficer og havde hjemme i Bremerhafen. – Mor og far havde lært hinanden at kende, mens far endnu var marinesoldat. Hvorfor de ikke blev gift, da mor ventede mig, ved jeg ikke; man har sagt mig, at det var, fordi far ville have sin uddannelse helt færdig; men måske har mor ikke været „fin” nok. – Mor beholdt mig hos sig i 14 dage, så fik hun mig anbragt hos nogle flinke folk, som passede mig godt. Der var jeg i 2 år, og i den tid havde mor plads i huset ved siden af, så hun daglig kunne se til mig.

Mor og far havde nogle gode venner, et ægtepar, som de kom meget hos. Han var officer og var meget velhavende. På den tid, da jeg blev født, havde de ingen børn, og da det ikke så ud til, at de nogensinde skulle få nogen, begyndte de at tale med mor om at få lov til at adoptere mig. Mor ville i begyndelsen overhovedet ikke høre tale derom, hun ville til Tyskland og have mig med; men da de stadig blev ved at foreholde hende, at hun aldrig ville kunne give mig alt det, som de var i stand til, hvor gode de ville være imod mig o. s. v., gav hun tilsidst efter, men forlangte at få oprettet et „papir“, hvori der stod, at i tilfælde af, at de blev kede af mig eller selv fik børn, skulle hun have mig tilbage. Min plejefar fik papirerne – og brændte dem omgående. Så lykkelige var de for mig dengang og ligeså hensynsløse, som de også siden skulle vise sig at være – Min rigtige mor forsvandt altså ud af min tilværelse, da jeg var 2 år gammel, og tilbage var mine elskede plejeforældre, min mor og far, som de altid vil vedblive at være det for mig, trods alt hvad de har gjort imod mig. – Min rigtige far var en af de første, som faldt i verdenskrigen; hans skib blev torpederet.

Min allerførste erindring stammer fra krigsåret 1915. den dag, jeg blev 4 år. Jeg kan endnu, når jeg tænker tilbage, huske fødselsdagsgaven, jeg fik af mor og far, en dejlig stor dukkestue. Jeg var i min fineste kjole, og jeg havde sløjfer i fletningerne. – Hvor jeg dog elskede mine plejeforældre. De gav mig alt, hvad jeg gerne ville have. De lod mig gå i fint tøj og havde kys og klap til mig dagen lang. – Men Tyskland var i krig, og far måtte med. En dag – også mens jeg var 4 år – kom der bud, at min plejemor og jeg skulle komme og besøge ham i Danzig: det var sjældent at han kunne få så lang en orlov, at han kunne komme hjem til os i Kiel, hvor vi nu boede. Det hele var så nyt og spændende, og gensynet med far, var altid en glæde. Jeg løb om på gaden og legede med børnene uden for huset, hvor vi boede, for mor og far ville naturligvis gerne være sammen alene. Måske har jeg været for kåd, midt under legen faldt jeg og brækkede min høje arm. Jeg husker endnu lægen i den hvide kittel, som stod ved min seng, og jeg husker mor og fars forkalkede ansigter. – En anden gang var vi i Hamburg hos far. Der besøgte vi min plejefars bror, som var gift med en adelig hollandsk dame.

Det store hus, de boede i, lå helt ud i vandet, og jeg kan endnu høre de blide skvulp mod muren, når jeg om natten lå i min seng. Alt var så stille og fredfyldt, og jeg følte mig så tryk og lykkelig, som en lille 4 års pige kan gøre det, når hun mæt og veltilpas er puttet til ro og har bedt sin aftenbøn.

Ja, jeg havde det godt hos mine nye forældre. De overøste mig med gaver, legetøj havde jeg i massevis, og jeg havde den yndigste lille himmelseng at sove i – – For så vidt var alt såre godt. Jeg kunne sikkert i dag have siddet i et solidt ægteskab, hvis ikke min plejemor til største undren både for hende selv, og alle andre, var blevet gravid. Jeg har vist ikke fortalt, at mor var missionsk”. Hun tilhørte en eller anden sekt, og under krigen blev hun mere og mere grebet af det. Hun blev tilsidst så overspændt, at det grænsede til hysteri. – En aften, da jeg allerede havde sovet et par timer, kom hun ind i soveværelset, rev min dyne bort og kastede mig ud på gulvet. Og så begyndte hun at slå løs på mig. Hun slog og slog, til hun ikke orkede mere. Alle de andre prygl, jeg har fået i min barndom, om end de var langt værre, har vist aldrig helt formået at fjerne mindet om denne aften, hvor jorden første gang skred bort under mig i stum vantro og vild skræk. – Bagefter fortrød hun bitterligt, men snart efter gentog det sig og atter igen, indtil min plejefar en aften kom til og så det. Da rev han hende bort, og jeg tror endda, han slog hende. Men jeg var allerede da begyndt at blive et nervøst barn, med spiren til den angst, som aldrig siden har forladt mig. Jeg blev 5 år, og den dag fik jeg et yndigt lille klaver, som jeg kunne spille rigtigt på og jeg fik et kæmpestort påskeæg med alt muligt godt i.

Så kom Inger den lille søster, vi havde talt så meget om, og der var fryd og glæde hos mor og far. Men fra den dag blev jeg sat udenfor. Jeg både så og følte det og jeg led under det. Hvor ofte ønskede jeg mig ikke tilbage til den tid, da jeg var mors og fars egen pige, og jeg forstod alligevel slet ingenting.

Om min rigtige mor på denne tid prøvede at få mig tilbage, ved jeg ikke.

Tiden gik. Selve krigen husker jeg ikke, kun dette, at vi begynde at sulte. Efterhånden blev vores daglige kost kålrabi, varieret i det uendelige. Nogle gik gennem kødhakkemaskinen, andre blev kogt til stuvning, og atter andre til en mos, som vi fik smurt på brødet. Mange gange har jeg, når jeg fik sådan en en mellemmad, sat den fra mig et eller andet sted og er løbet min vej. Tusind gange hellere ville jeg sulte end føle denne ækle kvalme, som evindeligt kålrabispisen giver. –

Min søndagsskole passede jeg meget omhyggeligt, og jeg gik der både formiddag og eftermiddag. Jeg husker ikke, om jeg var glad for at gå der eller ked af det.

Og så kom revolutionen i al sin rædsel. Alt var blod og brand. Ude i Kielerkanalen lå der store krigsskibe og skød ind over byen. Store stykker af murene, løse mursten og glasskår fra hundredevis af knuste ruder raslede ned over gaderne. Jeg blev låst inde, så jeg ikke kunne komme ud, for det var livsfarligt at færdes ude. Min plejemor

turde ikke blive i Kiel og rejste den lange vej med Inger og mig til hendes hjem, en lille landsby, som ligger i Sønderjylland. Jeg havde været med deroppe flere gange på ferie om sommeren, og det forekom mig at være et paradys på jorden. Den gamle bedstefar var skomager, og hvor det morede mig at sidde til bords og spise af lerfadene med træske, som det var skik og brug der i huset. Når vi fik kaffe, fik vi altid et stykke kandis til, og hver aften, når jeg skulle i seng, fik jeg et puttet i munden og lå så velbehageligt og suttede på det, til jeg faldt i søvn. – De havde der i hjemmet en gammel tjenestepige, som var over 70. Hun havde været hos dem i umindelig lange tider og hørte fuldstændig til der.. Jeg har glemt hendes navn, men hun havde en særlig forkærlighed for mig. Det hører med til mine få lyse barndoms minder, når jeg gik med hende i hånden ud til høns, ænder og gæs. **Nevøs som jeg var, blev jeg naturligvis dødsens ræd for den store gase, som strakte hals og skræppede op efter mig. Grisen "Anders", dens navn husker jeg, blev jeg fine venner med og gav den æde. Og jeg løb om i den store dejlige have og legede. Sorgløs og ubekymret fra morgen til aften.**

Vi tog tilbage til Kiel for fars skyld. Mor og Inger tog af sted til ham, og jeg blev anbragt hos fars gamle forældre. – Det var på den tid næsten umuligt at få mælk. Folk stod i kø fra kl. 2-3 om natten, mange gange til ud på aftenen. En dag kom bedstemor hjem og fortalte, at der var blevet trådt en gammel kone ihjel under en tumult ved uddelingsstedet. Det gjorde et dybt indtryk på mig, og jeg måtte vide alle de taljer. – Næste nat gik bedstemor kl. 3 for at hente mælk. Da jeg vågnede, var alle døre låst, og jeg var alene. Jeg ventede og ventede, men bedstemor lod sig ikke se. Da blev jeg ude af mig selv af rædsel for, at det skulle være gået hende som den anden gamle kone. Jeg græd og jamrede. Sulten nagede mig, men der var intet at spise. Og midt under det hele begyndte de at skyde. Først faldt en rude ind og så atter en. Da bedstemor endelig ud på aftenen kom hjem i god behold, lå jeg rædselsslagen i sengen og græd.

Jeg begyndte at gå i skole; men aldrig har et barn vist været mere ked af det, end jeg var. Jeg græd, når jeg skulle af sted, og jeg græd, når jeg kom derhen. Til at begynde med stak jeg af hjem, så tit jeg kunne, men læreren vidste et probat middel for slige griller. Jeg blev stillet op midt på gulvet og måtte strække hænderne i vejret med fingerspidserne opad. Så tog han sin lineal, og med den skarpe kant vendt mod mig slog han igen og igen. Det skulle nok betage mig lysten til at være ulydig. Jeg turde fra den dag af ikke mere skulke; men hvor jeg dog hadede min skole og min lærer.

Min plejemor blev gravid igen. – Atter gentog det samme sig, som før Inger skulle komme. Jeg kunne nu direkte mærke, at jeg var uønsket i hjemmet. Jeg blev ensom og gik mine egne veje.

Den lille nye blev født og kom til at hedde Angelica. Atter var glæden stor, men nu var der absolut heller ikke mere plads til den lille fremmede fugl. – Jeg var da 7 år.

Man begyndte at tale om, at jeg snart skulle på ferie. Jeg skulle til Sønderjylland og besøge nogle rare gamle mennesker, som ville være så søde imod mig. Om det ikke var spændende? Og om jeg ikke glædede mig? Jo, det gjorde jeg naturligvis, men med barnets fine instinkt anede jeg dog, at noget and truede mig. Jeg ville helst blive hjemme hos far og mor, som jeg trods alt elskede inderligt, og som jeg dengang ikke anede kun var mine plejeforældre; for det var aldrig blevet mig fortalt.

En strålende sensommermorgen, den 11. september, – den dag står brændt ind i min hukommelse som ingen anden dato, -vækkede min mor mig og sagde, at nu skulle vi ud at rejse. Jeg blev vasket og klædt på. Det undrede mig, at jeg fik en af mine ældste kjoler på, jeg havde så mange andre pæne kjoler, og til sådan en lang tur. Min mor sagde, at man blev så snavset af rejsen, mit pæneste tøj skulle gemmes, til jeg kom til bestemmelsesstedet. Og mor kom med en af mine gamle dukker, som jeg ganske vist holdt meget af, men den var dog både slidt og grim. Jo, netop den ville da synes, at jeg var uretfærdig imod den, hvis jeg lod den blive hjemme til fordel for den fine nye. Jeg fandt det hele underligt, men den dejlige sejltur fra Kiel til Sønderborg fik mig til at glemme det igen, så nyt og spændende var det hele, og mor og far var søde og gode imod mig ligesom i gamle dage.

Vi gik fra borde, og far sig om. Der kom en gammel mand hen til os og sagde, at han var sognerådsformand et eller andet navn. Om det var pigen, den lille der, så nikkede han hen imod mig. Jo, det var det da. Jeg nejede pænt og sagde goddag. Han smilede og beholdt min hånd i sin. Og så, – jeg ville ikke tro mine egne øjne, der gik far og mor, de vendte ryggen til mig. De så sig ikke tilbage en eneste gang. De lod som om de overhovedet ikke kendte mig. Jeg råbte: Mor og far. Jeg græd, jeg ville løbe efter dem, men han holdt fast på mig. Jeg skreg, jeg tiggede, og jeg bad, intet hjalp: og de to derhenne, min mor og far, blev bare ved at gå. Hele min verden sank i grus på de få minutter. Intet forstod jeg, intet havde jeg at holde mig til. Kun denne fremmede mand, som vel nok havde ondt af mig, men som sikkert havde fået fortalt så meget ufordelagtigt om mig, at medlidenheden ikke helt tog overhånd. – Jeg vil ikke bort fra mor og far!” –.Åh, mor og far! hulkede jeg. Han strøg mig lidt over håret. „Du skal ikke græde, min bitte pige. De er jo slet ikke din mor og far.” Hvornår har et barn vel fået sandheden at vide på en mere brutal måde. Alt blev mørke, alt blev ondt og hårdt. Det var var ikke min mor og far. Hvem var jeg da? Hvem var de? Tusinde tanker hvirvlede rundt og rundt i mit 7 års hoved. Hvad skulle der ske? Hvorhen? Hvad så? – Siden har jeg tænkt og tænkt på denne dag. Hvad var mine plejeforældre for nogle mennesker. Kan mennesker virkelig være så onde? Gives der levende kroppe uden sjæle og uden hjerter? Hvilken gud var det, min plejemor ofrede det halve af sin tid på! Ikke Kristus, ham kan det umuligt have været. Men hvem da? Har voksne virke lig lov til at handle sådan mod et uskyldigt barn? Og hvad er meningen med at læsse så meget ondt på små skuldre? Var der blot een, som kunne give mig forklaringen. For der må vel være en mening med det. Eller er det virkelig muligt, at Gud kommer til at overse en lille pige imellem alle de hundredtusinder, han skal passe på. Jeg har forbandet disse to mennesker. Jeg har ønsket alt ondt over dem. Og dog så underligt er mennesket, at jeg i ubevogtede øjeblikke elskede dem og stadig elsker dem, fordi de blev min første mor og far.

Den rare sognerådsformand havde alligevel et godt hjerte, selvom det måske kan synes at have været gemt så langt bort, at han ikke uden besvær fandt frem til det. Han ville gerne være god imod mig og tog mig med hen at drikke kaffe. Skønt gråden truede med at sende hver bid i den forkerte hals, var jeg dog sulten og glad ved at få noget at spise. – Vi tog hjem til hans gård, og alle var så venlige, at jeg for en stund kunne glemme min sorg. Han viste mig rundt overalt, jeg så markerne og dyrene. Det blev aften, jeg fik blade at kigge i, og før jeg skulle i seng, blev jeg anbragt ved en stor portion rødgrød med fløde.

Da jeg lå i sengen, kom længselen efter mor og far igen og med den store undren og vantro ved det, der var sket. Jeg hulkede. Jeg bad til Gud, jeg tiggede om hjælp. Jeg var så lille, så ensom og forladt i den store seng, som et menneske kan blive. – Og dog! Gudskelov vidste jeg intet om, hvad den næste dag skulle bringe, eller hvordan fremtiden ville forme sig.

II

Da jeg kom op næste morgen, skinnede solen lige så klart som dagen før. Jeg var måske lidt bedre tilpas efter nattesøvnen. Jeg fik noget at spise, og den gamle mand fortalte mig, at om lidt ville han følge mig hen til det nye sted, hvor jeg skulle være. Jeg så forskrækket på ham: „Skal jeg ikke blive her? –

Nej, svarede han. Din mor og far har fået et andet sted til dig at være. Det kan vi jo ikke sådan sætte os op imod.” Gråden sad mig igen i halsen. „Er det de rare mennesker, mor og far talte om? Jeg troede, det var jer.” – Ja, ja. De er skam rare, kan du tro!” Men stemmen var lidt undvigende. Han tog mig ved hånden som dagen før, og vi gik ud i den dejlige sensommertid, hen ad marker og veje, til vi kom til en gård. – Her er det! sagde han. Kan du nu være en stor pige og ikke græde, så vil de nok være gode ved dig. – Vi gik ind over gårdspladsen, igennem bryggerset, ind i køkkenet. En høj mager kone kom os i møde. Sognerådsformanden hilste på hende, og de talte sagte sammen. Jeg stod forskræmt ved siden af. Jeg kunne med det samme ikke lide denne kvinde med det hårde ansigt. – Og så blev der sagt farvel. Atter strøg han mig over håret – og gik. Hun stod et øjeblik og kiggede op og ned ad mig, så fik hun øje på min dukke. „Nå, du er sådan et pattebarn, der leger med dukker,” sagde hun så. Ja, det får du nu ikke tid eller lov til her. Giv mig den.” Og før jeg fik tid til at protestere, havde hun grebet dukken og kastet den i komfuret. Så pegede hun på døren. Du kan gå ud og hilse på de andre. Og forresten, hvis du ikke ved det, så er det her fattiggården. Du er blevet sat i pleje her, og du har at lyste, ellers får du tærsk. Forstår du! Skrub så af.” – Jeg var tilbage igen, der hvor jeg blev født, men denne gang uden en mor til at

værne om mig.

Jeg gik ud for at hilse på alt det nye. Jeg gik afsted på må og få. Jeg turde ikke andet. Der kom en høj mand gående hen over gårdspladsen lige imod mig. Ved siden af ham gik en pige på 11-12 år. De standsede, og jeg standsede. Nå, er du der! sagde han så, og han tilføjede venligt: Goddag og velkommen. Det der er Karla, vores datter." Han vendte sig om mod kohuset og kaldte: Lise! Kom herud. Her er den nye pige. Du kan snakke lidt med hende og vise hende rundt. Så gik han videre, og Karla fulgte bagefter, men hun vendte sig flere gange og kiggede nysgerrigt efter mig.

Jeg så spændt på døren, hvorfra Lise skulle komme. Hvem var hun.

Mon det var en legekammerat til mig? – Jeg glemte helt at sige noget for at se på hende. Hun kunne vel være et par år ældre end jeg. Stor og kraftig var hun, og beskidt, -ja, hvor var hun dog beskidt. Hun stirrede på mig. „Hvad hedder du?" sagde hun. – „Helene," stammede jeg. – „Nå! Jeg bliver aldrig kaldt andet end „Dukkelise" her af dem der." Hun nikkede op mod huset. „Han sagde jo, jeg skulle snakke med dig, men jeg må hellere gøre mig færdig herinde først, eller bliver han bare tosset."

Vi gik rundt og så på det hele. Hun sagde ikke særlig meget, men af og til brugte hun ord så grimme, at jeg studsede. Der sad to gamle mænd bag ved laden. „De er også i pleje her," forklarede Lise. Men dem er der ikke meget ved.

Fik du mange bank, der hvor du var før?" spurgte hun pludselig, mens vi stod og så på hønsene. Nej! – Jo, jeg havde da fået en del, når mor blev gal." — „Nå! Ja, for her slår de os sku hele tiden, hvis vi ikke gør det hele, som de vil have det."-.Også Karla, datteren. Det er en fandens mær," tilføjede hun med eftertryk. Jeg stirrede halvt beundrende på hende. Nej, hvor hun dog kunne lyve. Sådan noget passede da ikke.

Lænkehunden Rolf blev jeg også præsenteret for. Den skulle blive min allerbedste ven i det halve år, jeg var på fattiggården.

Hen på eftermiddagen skulle fattiggårdsbestyreren op på loftet efter en sæk korn. Han spurgte mig, om jeg ville med. Det ville jeg gerne, jeg syntes allerede godt om ham, han var så rar imod mig. Jeg stod og kiggede ud gennem en luge. Der løb nogle smågrise og legede i solen. Sådan nogle havde jeg aldrig set før. Det morede mig at se dem tumle rundt og slås. Jeg kom til at le højt. Han vendte sig om og så anerkendende på mig. „Nå, du er nok glad, fordi du er kommet hertil," nikkede han, men ved hans ord stod hele gårsdagens hændelser atter lyslevende for mig. Jeg begyndte at hulke: „Nej, nej! Jeg vil så gerne hjem til min mor og far." – Han satte sækken fra sig og kom langsomt over imod mig.

Før jeg vidste et ord af det, havde han løftet armen og givet mig så voldsom en lussing, at jeg faldt om på gulvet. „Nå, så du er næsvis, din horeunge, og hyler, når jeg taler til dig! Men det skal vi ikke have noget af her." Så gik han. – Jeg rejste mig

op. Jeg turde ikke græde, min kind var brændende hed efter slaget, og hele min lille barnesjæl blødte. – Dukkelse havde alligevel ikke løjet.

Næste dag skulle Lise og jeg i skole. Kl. 6 blev vi vækket. Søvntrukne fik vi tøjet på og gik ind i køkkenet for at få vores davre. Der blev sat en portion grød hen til hver af os: og selv om den smagte ækelt, var vi dog sultne og spiste med god appetit. Lise fortalte mig senere, at grøden til fattiglemmerne blev lavet af det mel der stod i svinehuset til grisene.

Vi havde en times gang til skole. Var jeg end nok så ked af at gå i skole i Kiel, glædede jeg mig dog til at få begyndt her, alting var bedre end at være hjemme hos mine nye plejeforældre. – Det var en landsbyskole som alle andre steder. Der blev kigget på mig og hvasket i krogene, men jeg mærkede straks, at Lise var vant til at holde sig for sig selv. Jeg skulle snart opdage, at det at være fattiglem var det samme som at være en paria blandt andre mennesker. Jeg satte mig hos Lise. Der var en snakken og pludren, som imidlertid brat forstummede, da læreren kom ind. Han fik straks øje på mig og kom ned til vores bord og hilste på mig-Velkommen. – hvad hedder du, min lille ven?“ spurgte han. –

Helene Hansen, sagde jeg som jeg plejede, når voksne spurgte om mit navn. – Nej!” smilede han. Kan sådan en stor pige ikke huske, hvad hun hedder. Dit navn er da Helene Hoppe.” – Der blev stor munterhed blandt de andre børn. Det var for morsomt. Først vidste hun ikke, hvad hun hed, og så havde hun oven i købet et komisk navn.

Var verden da helt gået af lave? Hvor tit havde mine forældre ikke under krigen indprentet mig, at jeg hed Helene Hansen. Ikke engang et sølle ligegyldigt navn kunne de unde mig at beholde. Det havde de taget fra mig sammen med mit hjem, mine klæder og mit legetøj. Der skulle ikke være noget som helst, der mindede om, at de havde kendt mig. Vi skulle ikke hjem før ud på eftermiddagen, derfor havde vi mellemkødder med. Jeg skulle snart lære at holde hånden skjærmende hen over madderne. 6 tykke rugbrødsskiver med skrabet fedt, det var, hvad man undte to små piger, der var lækker sultne som alle andre børn. Men trods alt var de bedre end intet, og selv om duften af spegepølse og rullepølse fra de andres pakker lå lokkende i luften, gled hver bid ned. Jeg skulle komme til at holde af skoledagene trods de andre børns drillerier. Vores lærer var et hjertevarmt menneske, som gav mig mange opmuntringer og venlige ord. Samfundets skumpel skud, som alle andre hånede og foragtede, havde i ham en trofast ven. Og han passede på, at ingen gjorde os fortræd i skolen.

Jeg begyndte at vænne mig til mit nye liv uden kærlighed, uden venlighed, med alle de hårde ord og slagene. Karlas undskabsfuldheder og drillerier, Dukkelses lunefuldhed og grimme ord. Hun var blevet et i bund og grund slet pigebarn, og det var ikke gode ting, hun lærte mig. Da jeg havde været der i otte dage, gik vi hjem fra skole en ganske dejlig eftermiddag. Himlen var høj og klar blå, det var blevet rigtig spindelvævs sommer. Brombærrene var modne, og der var nok af dem langs hegnet

ved vejkanten. Endnu havde jeg dog ikke fået lært, at det andre børn gør i al uskyldighed, absolut ikke var tilladt for mig. – Jeg standsede op sammen med mine skolekammerater og spiste brombær af hjertens lyst, men Lise og Karla gik forbi og fortsatte til fattiggården. – Man spurgte om, hvor jeg blev af, og pigerne var ikke sene til at fortælle det. – Let om hjertet og mæt af brombærerne smuttede jeg ind over gårdspladsen. Fattiggårdsbestyreren stod i døren til brændehuset. Kom lige herhen Helene, råbte han. Jeg gik derhen, og nu så jeg, at han havde en kørepisk i hånden. Slagene susede ned over mig, før jeg fik tænkt mig om, alt imens han råbte skældsord til mig. Jeg flygtede over til mit kammer, men han fulgte med, og han blev ved at slå og slå. Udmattet faldt jeg om i min seng. – Var det virkelig så slemt, at et 7 1/2 års pigebarn havde smagt på bær ved alfarvej? Nej, naturligvis ikke. Dit barn og mit barn gør det, men ikke fattiglemmets, for det var samfundets udskud, selv om de kun var 7 1/2 år. Han var et udyr, den mand ond i bund og grund. Han skulle nok vide at fjerne selv den mindste smule glæde fra mit sind. Jeg hadede både ham og hans kone, deres forkælede datter og hele fattiggården. Men jeg lod brombærerne være for eftertiden.

Vi fik lov til at arbejde for vores usle føde. Vi hjalp med køerne, med roerne, og hvad der ellers forefaldt. Det hele havde måske ikke været så slemt endda, hvis vi blot havde fået en ordentlig kost. Men svinemelsgrød og tykt rugbrød er just ikke appetitvækkende. Dukkelse havde fået sig lært at stjæle. Hun ville også gerne lære mig det, men piskeslagene sved i mig endnu blot ved tanken, jeg turde ikke. Hun stjal alt spiseligt, hun kunne komme i nærheden af, og hun blev umådelig fiks til det efterhånden. Når der blev slagtet, kunne hun altid se sit snit til at få fat i et stykke flæsk eller kød, som blev gemt dybt i sengehalmen. Så sad vi på sengekanten om aftenen og tog for os af retterne. Selv om råt kød ikke just smager godt, var det trods alt en afveksling, og når man er tilstrækkelig sulten, kan alting glide ned. I det hele taget kan jeg kun mindes nogle ganske få dage med ordentlig mad til os, det var blandt andet den dag, hvor alle skolebørnene hjalp til med at tage vore kartofler op. Det gik sådan til. Karla skulle spørge skolelæreren, om børnene måtte få en fridag for hjælpe til i kartoflerne. Det var skik og brug dengang, og læreren sagde da også: ja, men han stillede een betingelse. Lise og jeg skulle spise sammen med de andre børn ved alle måltiderne og have samme mad. Det kan du hilse og sige. Sker det ikke, er der ingen, der får fri. – Lidt slukøret gik Karla hjem med den besked, og det blev, som læreren havde sagt Jeg tænker fattiggårdsbestyreren ikke turde andet af hensyn til deres omdømme.

De to gamle mænd på fattiggården blev syge og døde den vinter, så var der kun Lise og mig tilbage, men en vi fik det ikke bedre af den grund.

En aften, det var vel knap en måned før jul, blev jeg kaldt op ved 11 tiden. Jeg blev sagt til om at komme op i køkkenet. Forbavset så jeg mig om. Der var hængt tykke tæpper for alle vinduer, dørene blev forsvarligt låsede, og der var kun svagt oplyst. Jeg fik at vide, at nu skulle der kærnes smør, og jeg kunne vove at fortælle det til noget menneske, heller ikke til Lise, for hun kunne ikke holde kæft, ellers skulle jeg få lov at smage pisen. Jeg har siden som voksen fået at vide at smørret ulovligt blev solgt. Der sad jeg så på køkkengulvet på mine knæ og kærnede til langt ud på natten. Af og til kunne jeg ikke kæmpe imod søvnen og trætheden, jeg blundede ind,

men en velrettet lussing skulle nok få mig ud af den vildfarelse. Dette gentog sig aften efter aften til helt ind under jul. Jeg gik som i en døs om dagen, jeg skulle nok vide at tie stille. Jeg var bange for manden og konen, at de kunne have fået mig til alt. Anderledes var det med Lise, hun var allerede blevet så hårdfør, at hun tildels var ligeglad.

Og det blev jul. Tænk engang, hvad det ord betyder for et baarn. Jeg mindedes julen hjemme hos mor og far og alle julegaverne. Jeg fantaserede i den grad om det, at jeg tilsidst ventede mig alt muligt og fandt intet umuligt. Juleaften fik vi den samme mad som fattiggårdsbestyrerens, og naturligvis var det dejligt. Vi hjalp til at vaske op og rydde op og det gik stærkt, for nu kom jo det allermost spændende. Åh ja – Hvert håb og al vor glæde slukkede som et lys, der bliver pustet ud da konen sagde til os, at nu kunne vi godt gå i seng, og så gik de andre ind i den pæne stue og lukkede døren godt efter os. Der stod vi så og så på hinanden. Jeg tror ikke vi græd. Det var vi for længst vænnet af med. Men vore små barnehjerner bønfuldt om barmhjertighed, om forståelse og kærlighed. Aldrig har en lukket dør, hverken før eller siden, adskilt mig så meget fra et lykkeland som den aften. Lise og jeg listede os ned i vor fattige kolde kammer med de usle halmsenge, mens julestjernen strålede og skinnede ind gennem vinduet til os og videre ud over tusindvis af glade børn. Lykkelige børn der havde en mor eller far at tage i hånden og smile til. Fattiggårdsbestyrerens kone havde en søster, som boede tæt ved skolen. Vi gik i skole sammen med to af hendes små piger. Disse to piger var søde imod os, og det hændte mange gange, at vi betroede os til dem om den behandling, vi fik.- En dag kom de og sagde, at Lise og jeg skulle med dem hjem og spise til middag, men Karla skulle ikke med, hvad der undrede os meget. Vi fik sikkert ganske almindelig mad, men for os var det et festmåltid. Konen spurgte os ud. Hun var så rar og venlig og da hun lovede os ikke at snakke om, hvad vi fortalte, lettede helt vore hjerter for hende. – Jeg vidste nok, det var slemt, men så slemt havde jeg dog ikke troet, det var, sagde hun...Men hvad kan vi andre dog gøre!” tilføjede hun

sukkende. – Karla var naturligvis ikke sen til at fortælle om vores udflugt. Næste dag, tidligt søndag morgen, kaldte bestyrerens kone på os og ville have at vide, hvor vi havde været dagen før. Jeg blev dødens angst: jeg var knap nok vågen. Min hjerne nægtede at adlyde mig, alt kørte rundt, jeg kunne intet huske.- Men du, Dukkelse! Du kan vel huske det. – Nej, Lise rystede på hovedet og bed tænderne sammen, hun huskede heller ikke noget. Så slog hun Lise med sin knyttede hånd midt i ansigtet. Lise tav. Det blev min tur. Jeg var for angst til at sige noget ! Nå Nå Ja Ja! Men tænk jer nu lidt om, mens jeg henter en kæp. Den, som siger mig sandheden skal slippe for klø. Mens hun var borte, kom jeg til mig selv, og villigt indrømmede jeg alt, da han kom tilbage. Jeg slap ganske mærkværdigt for kløene, som hun havde lovet mig det – men Lise! Jeg gemte ansigtet for ikke at se på det. Det var så umenneskeligt de prygl hun fik, at jeg var rystet i mit inderste. Lise kunne ikke røre sig i flere dage efter, og hun var gul og blå over hele kroppen, men da hun igen var kommet til kræfterne, skal jeg love for, hun belærte mig om, hvad det vil sige at sladde – Vi fortalte om det til søsterens piger, og vi blev ikke indbudt siden da, vi havde sikkert heller ikke vovet at gå derhen.

På fattiggården boede tillige konen gamle moder. Jeg har ikke omtalt hende før, fordi vi aldrig så hende. Hun havde ligget til sengs i over 8 år. Man sagde, at konen var ond ved hende, men som sagt, det mærkede vi ikke meget til. Det kom imidlertid en anden søster, der var sygeplejerske i København for øre. Resolut sagde hun sin stilling op og tog hjem for at pleje moderen. I 5 år, indtil denne døde, var hun på gården. Det kom til at betyde en hel del for Lise og mig, fordi hun altid var venlig mod os, og de måske beherskede sig lidt, netop for hendes skyld. I hvert fald blev hun en solstråle i min fattige tilværelse da jeg blev syg.

Det faldt i med hård frost efter jul. Jeg gik i sorte hjemmestrikkede strømper og træskostøvler, der var for små til mig. Jeg fik frost i tæerne, det blev værre og værre. Jeg kunne næsten ikke slæbe mig til eller fra skole. Men jeg turde ikke sige noget til bestyrerens kone. En dag gik der hul på alle frostblærerne, og nu sad det hele i en blødende masse. Jeg kunne ikke blive ved med at få strømperne på. En morgen kunne jeg hverken stå eller gå. Lise gik ind og kaldte på konen, som ærgerligt kom farende for at se, hvor slemt det var. Det var nok ikke noget at skabe sig for. Hun bød mig tage strømperne af. Jeg prøvede, men det gjorde så ondt, at jeg kom til at græde. Øjeblikkelig var hånden parat til en lussing og hun tog i begge mine strømper og rev til. Smerterne var så voldsomme, at jeg skreg, så det kunne høres over hele gården, og så besvimedede jeg. Men der var én, som havde hørt mine skrig og kom mig til undsætning. Det var sygeplejersken. Bleg af vrede stod hun i vort usle kammer og så på mine fødder. Hun sagde ikke noget, mens jeg hørte det, men hun bar mig over i sin mors stue og badede min fødder.

Det kom til at koste mig et sygeleje på 3 måneder, og var det slemt at at være rask på fattiggården, var det hundrede gange værre at være syg. Jeg havde intet at underholde mig med ud, over mine skolebøger. Men også de blev taget fra mig, for som konen sagde en dag: Så bliver hun vel ked af at ligge der og dovne. Jeg var ødelagt på sjæl og legeme. Jeg frøs, jeg sultede mange gange, og jeg var angst for alt og alle. Jeg kunne slet ikke komme til kræfter igen. Havde jeg ikke haft plejersken til at lindre mine smerter, ved jeg ikke, hvordan ja skulle have holdt det ud. Og dog forstår jeg ikke, at hun ikke gjorde mere for os to små piger, end hun gjorde, men vi var jo udskud, som man ikke behøvede at bekymre sig mere

end højst nødvendigt. Og jeg forstår heller ikke, at min formynder er sognerådsformanden, som af og til kom for at inspicere, kunne lukke øjnene så meget, at han kun så, hvad han ønskede at se. Men sådan var det vel skik og brug dengang.

Dukkelise skulle give mig mad. Måske var hun ærgerlig over, at jeg kunne ligge stille, eller hun var en slet natur helt igennem, jeg ved det ikke. Hun fandt på at røre mælken ud i mos grød til den blev til en halvkold vælling, som jeg umuligt kunne få ned – Jeg fik det samme kvantum mellemmadder som når jeg gik i skole, men Lise sagde, at kunne jeg ikke spise grøden, skulle jeg heller ingen mellemmadder have, og så spiste hun dem. Mange dage sultede jeg, men der var ingen som ynkede mig

og jeg beklagede mig aldrig, det var jeg for længst vænnet af med – . Jeg var jo også en stor pige på snart 8 år.

III

Det blev forår. Træerne begyndte at grønnes, solen skinnede, fuglene sang og der blev travlt på fattiggården. – Jeg var

omsider blevet rask og kunne begynde at passe min skole og mit arbejde igen. Jeg var blevet bleg og mager, og det var som om jeg ikke kunne komme til kræfter. Jeg havde mistet lysten til alting og gik sløv og ligegyldig omkring. Selv de daglige skænd trængte ikke rigtig ind til mig En dag, mens vi gik og arbejdede i haven, kom der en fremmed mand hen til os. Han hilste og snakkede til mig selv om han ikke var ligefrem venlig, følte jeg tillid til ham og svarede flinkt. Hør sagde han så, kunne du ikke tænke dig at få en ny mor og far.

Dukkelise og jeg stirrede måløst på ham. En ny mor og far! Det var som selve himlen åbnede sig for mig. Komme bort fra fattiggården, ikke at skulle blive her for bestandig. Bort fra disse onde mennesker Han så afventende på mig, men ihukommende min første dag her, turde jeg knap nok sige ja. Han lod imidlertid til at være tilfreds og gik sin vej

Den aften så jeg Lise græde af fortvivelse. Jeg skulle ud til friheden, mens hun skulle blive alene tilbage. Vi var trods hele hendes hårde og slette væsen blevet gode venner. Vi havde måttet holde sammen for tit til, at det ikke skulle knytte et fast bånd imellem os. Den aften var det mig, der trøstede hende.

Jeg følte mig så stor og rig ved al hendes elendighed. At det blev mig og ikke Lise, der kom til at flytte, skyldtes måske den omstændighed, at hun var kommet fra ganske usædvanligt dårlige forhold. Hendes mor var ugift og havde, blev der fortalt, så mange ,

uægte” børn, at hun knap nok vidste tal på dem. Vores fattiggård fik sin part af dem, og deriblandt altså også Lise. Lise var en køn og kraftig pige, meget bedre skikket til at arbejde end jeg, men hendes herkomst har som sagt nok gjort folk bange for at tage hende, der kunne jo træffe at være for mange nedarvede tilbøjeligheder.

Det blev afgjort, at jeg skulle flytte. Mange nætter derefter lå

jeg og fantaserede om alt det nye; mange gange blev jeg grebet af angst for, at det måske alligevel ikke blev til noget. Og græd jeg mine modige tårer. Alt andet var bedre end at blive her. – Der blev sagt til mig, at jeg skulle afsted skærtorsdag. Dagen oprandt med øsende regnvejr. Det styrtede ned fra himlen så gårdspladsen blev en til hel sø. Timerne sneglede sig afsted, men ingen viste sig. Dog endnu ventede jeg spændt, men da det blev sengetid brast mit sidste håb. Så blev det ikke til noget alligevel! Tavs og uendelig skuffet lå jeg og og hørte på regnens trommen og Lises snak. Hun var i godt humør, fordi jeg ikke var kommet afsted. Der var

selvfølgelig heller ingen ordentlige mennesker, der ville have sådant et par horeunger som os. Og hun var vel nok glad for, jeg skulle blive, for det var nu rart, at have en at snakke med. Karla var jo en vigtig tøs, der ikke ville have noget med hende at gøre. Jeg skulle såmænd heller ikke være så ked af, at jeg ikke kom derhen, for en af karlene havde fortalt, at de havde en unge som ikke var rigtig klog. Og man kunne jo aldrig vide, hvad sådan en kunne finde på. Og Lise vidste at fortælle om andre, det heller ikke var rigtig kloge”.

Hendes fantasi har sikkert spillet hende et puds, for hende beretninger var så rædselsvækkende, at jeg helt glemte min skuffelse, for at lytte, og hun opnåede at få mig gjort helt lettet ved tanken om, hvad jeg kunne være blevet udsat for.

Langfredag formiddag rullede der en jumbe ind på gårdspladsen. Min nye far kom for at hente mig. Regnvejret havde forhindret ham i at komme dagen før. Mine få ejendele var snart pakket sammen. – Fattig og angst kom jeg dertil, en meget lille pige på 7 år. Lige så fattig, men uendelig lykkelig og glad rejste jeg derfra. Bitre erfaringer havde mangedoblet det halve år og gjort mig til en meget stor pige på 8 år.

Jeg tog afsked. Det kneb at sige farvel til Dukkeline. Hun var lille og forladt, som hun stod der og vinkede efter os et lille stykke tid; så vendte hun sig og gik langsomt tilbage til sin grå og triste tilværelse. Vi skulle siden mødes igen som voksne piger. Vi fik plads ikke ret langt fra hinanden. Hun var blevet på fattiggården, til hun var 14 år, så kom hun ud at tjene. Hendes liv var vel fra fødselen dømt til at blive en tragedie. Eller blev den det kun, fordi en ond skæbne sendte hende på en fattiggård? En digter har sagt, at fattigfolks

børn er som prikkede med nåle fra fødselen. Børn fra en fattiggård er mere end det, de er som ridsede med glødende jern -Lise fik plads på en gård, og sønnen der, blev forelsket i hende og hun i ham. Han ville giftes med hende, men hvordan skulle en pæn familie nogensinde kunne optage hende som svigerdatter. Lise kunne hytte sig selv og det barn, som blev følgerne af hendes kærlighed til gårdmandssønnen. Jeg så selv Lises barn, den yndigste unge man kan tænke sig. Og Lise elskede sin lille pige, men alle de byrder, hun i årenes løb havde fået læsset på sine skuldre, blev for tunge, selv for en Lise. En morgen var hun borte, og man fandt hendes lig i brønden.

Vi kørte afsted i jumben. Der blev ikke sagt ret meget. Jeg var spændt på min nye tilværelse, og jeg var vel også efterhånden blevet vænnet af med, at voksne talte til mig, uden netop at sætte mig i arbejde eller skænde på mig. Derfor tav jeg og lod tankerne gå deres egne veje. Det var alligevel underligt, at han der overfor mig, nu skulle være min far. Hvordan mon han var? Ville han også slå mig? Og hvordan mon min nye mor var? Blot hun ville være bare en lille bitte smule god imod mig, sådan som mor derhjemme i Kiel. Jeg hungrede efter forståelse og kærlighed. Ville de give mig det? Jeg vidste det ikke. Jeg håbede det blot meget vaklende, for livet havde allerede givet mig bitre erfaringer. – Vi havde vel kørt en times tid, da vi så en ung pige stå ved vejkanten. Hun vinkede til os, og min plejefar gjorde holdt. Jeg så nu, at hun holdt et barn på armen. Men hvilket barn. Han spjættede med arme og ben, og han råbte og skreg. Jeg tænkte i et nu: „Mon det er drengen, som Lise talte om!” Og jeg havde knap tænkt tanken til ende, før min nye plejefar sagde: Det er vores lille dreng. Han er syg, men lægen har sagt, at han bliver rask en skønne dag.” Jeg stivnede. „Åh Gud! Så havde Lise dog haft ret.” Gerne var jeg løbet min vej, hvis fattiggården ikke havde stået mørk og truende bag mig. – Drengen, som hed Niels, var et par år yngre end jeg. Jeg vænnede mig hurtigt til ham, og jeg kom til at holde meget af ham, som årene gik. Han blev virkelig rask, men døde til forældrenes store sorg, straks efter sin 18 års fødselsdag.

Der førte en lang vej fra landevejen ned til gården. Det var en gård på 50 tdr. land frugtbar jord, og mine plejeforældre var velhavende. Således havde gården 20 malkekøer, ungkreaturer, ca. 100 svin og 4 heste. Jeg blev præsenteret for min nye mor. Hun var af udseende som gårdmandskoner var flest på den tid. Måske var hun blevet bitter over, at hendes eneste barn havde fået så hård en skæbne. Jeg tror det. Jeg skulle lære hende at kende som en meget streng og hårdhjertet kvinde. Bedsteforældre fik jeg i tilgift, de boede på aftægt ved gården og var et par rare mennesker. Der var desuden 2 karle og 2 piger, det var den ene af pigerne, som havde stået og ventet på os med Niels – Til dette hjem kom jeg, da jeg var 8 år, og blev der, til jeg var 16. Otte uendeligt lange år, for jeg skulle snart opdage, at selv om jeg var flyttet fra fattiggården, blev dens skygge stadig ved at nå mig. Jeg var fattiggårdspigen Helene, og som sådan blev jeg behandlet. Det eneste, jeg fik med mig fra dette hjem, som jeg er glad for, er det, at jeg fik lært at arbejde, selv om jeg derved ofte græd mine modige tårer, når de andre børn rundt om løb og legede. Det fik jeg aldrig tid eller lov til.

Jeg gled ind i min nye tilværelse. Det, som jeg trængte allermost til, fandt jeg ikke. Kærlighed blev mig aldrig forundt i min barndom, men jeg fik lov til at græde igen, og det hjalp mig gennem mange bitre stunder. Selv om man slog mig, var der dog ingen, som truede mig til at lukke gråden inde.

Om sommeren var det i begyndelsen mit arbejde at passe køerne fra allertidligste gry, til solen gik ned. Om vinteren hjalp til både ude og og fritiden blev brugt til at strikke i. Jeg tror ikke, min plejemor brød sig om mig. Jeg mærkede ofte, at jeg irriterede hende. Mangen eftermiddag når jeg sad med strikketøjet, og der var stille i stuen, kunne hun pludselig rejse sig i heftig vrede og bede mig skrubbe af udenfor. Hun kunne ikke tåle at høre mig trække vejret støjende, som jeg gjorde det. Jeg

kunne sidde og prøve på at holde på mit vejr i timevis, stille som en mus, bare for at få lov til at være inde i varmen.

Og jeg kom i en ny skole. Min nye lærer var flink og havde som min gamle lærer kun godhed tilovers for mig. Mange gange, når jeg havde været tidlig oppe for at genne kørerne ud lod han mig passe mig selv, når jeg var søvning i timerne. Og ved al hans venlighed blev jeg interesseret i mit skole arbejde og blev en af de dygtigste i klassen.

Så kom genforeningen, og derved opstod der en alvorlig krise for mig. Jeg havde jo været i Tyskland i 5 år og havde derved tysk statsborgerskab. Min plejefar gjorde et stort arbejde for at beholde mig: der blev en skriven frem og tilbage mellem sogneråd og ministerium. Det blev dage fulde af spænding. Skulle jeg få lov at blive i Danmark eller skulle jeg tilbage til Tyskland? Endelig forlås resultatet, stor blev glæden. Jeg kunne blive i Danmark. Jeg følte så dybt et had til alt tysk dengang, et had, som aldrig nogensinde har forladt mig. Min rare skolelærer derimod blev flyttet til Tyskland, og dermed var mine gode skoler forbi.

Selve genforeningen blev en stor oplevelse. Kongen og dronningen kom på besøg på Als. Der blev holdt en storslået genforeningsfest på Høgebjerg. Der slog vi skolebørn kreds om kongens vogn, vi jublede, og vi sang. Alt var højtid og glæde. Min plejefar blev 7 år og skulle som sådan til at gå i skole. Men med hans tilstand var det naturligvis en umulighed. Mine plejeforældre fik da en lægefrue til at tage sig af ham. Hun havde været lærerinde før sit ægteskab og interesserede sig for Niels. Det er mit arbejde at følge ham derned hver dag. Vi havde en times vej at gå, og selve undervisningen varede en time. Det blev en oplevelse for mig, og jeg glædede mig til turen hver dag. Desuden havde jeg jo også fri, så længe det stod på.

Vi fik en ny lærer på skolen. Spændt ventede jeg ham, og sørgelig skuffet blev jeg. Denne mand er den af min barndoms plageånd, jeg husker mest tydeligt, fordi det blev ham, der lærte mig betydningen af ordet horeunge". Det ord, som jeg havde hørt så tit på fattiggården, men aldrig rigtig forstået meningen af. Han var et af disse mennesker, som anser sig for udpeget til at revse al umoral og fare hårdt frem mod de stakkels syndere, for at vise dem ind på den slagne vej. Min mor var jo ikke til stede og kunne ikke få gavn af hans formaninger og hårde ord. Men resultatet af hendes udskejelser var der, og derfor blev det mig, der kom til at tage imod slagene. Jeg kom til at hade religionstimerne, som intet andet. Han kunne bryde af midt i en fortælling og bede om at høre de 10 bud. Og hver gang gentog det samme sig. Og du Helene! Du kan sige mig det 1. og det 6. Med trods i blikket og med tårer i hjertet fremstammede jeg: „Du skal ære din moder og fader!” og „Du må ikke bedrive hor”. – Rigtigt, Helene! Og ved du, hvad det vil sige at bedrive hor?” Og han udpenslede emnet for os stadig med blikket rettet mod mit blussende ansigt, mens alle børnene i klassen fniste højlydt. Jeg blev ligeglad med skolen. Jeg havde aldrig været noget lys til regning, nu var det, som om tallene tårnede sig op til uanede højder, blev til onde skabninger, der lo ad mig: „Du må ikke bedrive hor” hviskede de...Du er ingenting, du bliver aldrig til noget, fordi du er en horeunge. Han ville ikke hjælpe

mig når jeg ikke forstod regnestykkerne. Ofte fik jeg lov at sidde alene med et bestemt regnestykke, som jeg ikke forstod, i uger, ja ved en enkelt lejlighed i 2 måneder. Ingen hjalp mig til det ganske enkle facit. Jeg blev flyttet ned fra min plads ved det øverste af pigernes borde til det bagerste. Der sad jeg så og led ved denne uforstående mands opførsel.

Den sommer, jeg var blevet 9 år, var jeg en middagsstund på vej ud til køerne, efter at jeg havde været hjemme og spise. Der var lang vej derud, derfor skød jeg genvej over markerne. Jeg løb vel og tænkte på ingenting, da jeg pludselig hørte en stemme råbe mit navn. Jeg standsede og kiggede mig om. Der stod en mand og en kvinde oppe på landevejen og sammen med dem to små piger. De vinkede til mig, da de så, at jeg havde opdaget dem. Jeg tænkte, at de nok ville spørge om vej et eller andet sted hen. Derfor ændrede jeg kurs og løb over imod dem. Da var det, som mit hjerte stod stille. Jeg standsede igen. Var det – – Var det ikke mor og far?" Hele min gamle længsel kom igen så voldsomt som aldrig før. Jeg kom til at græde... Ah nej! Det kunne ikke passe." Jeg tørrede mine øjne, for at disse fremmede mennesker ikke skulle se, at jeg havde grædt, og fortsatte over mod dem, da de atter vinkede. Og pludselig lå jeg i en blød og tryk favn. Jeg blev kysset, jeg blev krammet, og varme tårer blandede sig med hinanden. Det var min mor og far. - Så stor du dog er blevet!" sagde min far og holdt mig ud fra sig. Kan du kende dine små søstre igen?" Jeg kiggede på dem. De lo til mig: Du skal med os hjem, Helene!" – Ja!" sagde far. Det er jo netop derfor, vi er kommet. Vi vil have dig med hjem igen. Vi kan alligevel ikke undvære dig." -Jeg lod køerne passe sig selv. Med mor og far i hånden gik vi hjem. Det hele ville snart være overstået, så jeg kunne rejse med dem. – Jeg fik lov at have fri den dag, og vi snakkede og sludrede. Jeg var så lykkelig, at jeg måtte være tæt op ad dem hele tiden. – Søster Helene, Søster Helene skal med os hjem!" blev de små piger ved at gentage. Jeg lo om kap med solen den dag, og jeg græd, som kun et dødsens fortvivlet barn kan gøre det, om aftenen, da de skulle af sted. — Min plejefar havde sagt bestemt nej. Jeg skulle blive, hvor jeg var. – De gav mig deres adresse, før de rejste, de boede nu i Sønderborg, og de tog det løfte af mig, at kom jeg nogensinde i nød, skulle jeg komme til dem. – Jeg har aldrig benyttet mig af det, efter at jeg er blevet voksen. Jeg har indset, hvor forkert de bar sig ad overfor mig ved at styrte mig ned fra håbets og glædens lyseste tinder til fortvivlelsens dybeste mørke, kan hænde kun for at dulme deres egen sorte samvittighed. Skulle jeg da vedblive at være en kastebold for de voksne. En ting, som man ikke tog det så nøje med. Et barn, som man ikke ville forstå også havde hjerte og følelser. Det tog mig lang tid at komme over dette nye chok, og jeg blev endnu mere nervøs. – Men hvor havde jeg dog varet lykkelig ved deres besøg. Man læssede mere og mere arbejde over på mig. Snart blev jeg ene om at pumpe alt det vand op, der skulle bruges til husholdningen og til dyrene. Jeg fik ordre til at pumpe tusind slag, det plejede at passe til en dags forbrug; men der var ingen, som tænkte på, at tusind pumpeslag af en voksen hånd ikke er det samme som tusind af en barnehånd. Da jeg den første dag var færdig og forpustet stod og hev efter vejret, kom min plejefar hen til mig. Jeg synes, der ser ud til at være mindre end sædvanligt," sagde han...Du har vel slået de tusind slag?" Jeg nikkede bejaende. Nu lyver du vel ikke? Ellers skal du få med mig at bestille. Nå, men vi får se." -Lidt forskrækket gav jeg mig til at hjælpe

med at bære vand ind, men jeg havde jo gjort, som jeg skulle, min samvittighed var ren. – Vandet slog ikke til. Altså havde jeg alligevel løjet. Min plejefar blev rasende. Jeg fik den værste omgang klø, jeg endnu havde fået der på gården. Din lille løgnhals!” sagde han imellem slagene. Men det er vel takken, fordi du har det godt. Jeg skal lære dig at sige sandheden. Og sker der mere noget af den slags, kan du komme tilbage til fattiggården lige så nemt, som du kom hertil. Jeg var rystet. Hvorfor ville man dog aldrig tro mig? Hvordan skulle jeg så bære mig ad for at kunne begå mig?

Den sommer kom jeg op kl. 5. Mit første arbejde var at pudse alt husets fodtøj. Lange geledder af træsko, ridestøvler, sko og træskostøvler gled blankpudsede ud af mine hænder. Og Gud nåde mig, hvis de ikke skinnede om kap med husets spejle, så skulle pigerne nok få mig på andre tanker. Varm og sulten sad jeg derefter ved min davre, kunne jeg nå det, skulle jeg helst hjælpe med opvasken og have gulvene fejjet, før jeg gik i skole. Min skoletid var om sommeren fra 7 til 12, og det var vel ikke set, om jeg af og til sad og kæmpede med søvnen. Det blev også mit arbejde at passe gårdens fjerkræ, og det kunne godt tage lang tid med alle de mange høns, kyllinger, ællinger og kalkunkyllinger, der var. Sidstnævnte er jo noget sart kræ. Og jeg sled derfor bravt med at holde liv i dem, ganske simpelt fordi jeg ikke turde tage det, der fulgte med, hvis de døde. Når jeg skulle i skole, kom jeg med i marken og hjalp til der til kl. 11. Så gik det i løb hjem for at vaske mejerispandene, hvoraf vi havde 11 – 15 stykker. Pigerne var fæstet til at skulle have middagsøvn, derfor måtte jeg ordne opvasken efter middagsmaden. Jeg behøvede i al fald ingen middagsøvn. Bagefter gik turen igen til høns og kyllinger og derefter i marken eller afsted med Niels. Med aftensmaden var min arbejdsdag ikke forbi. Atter måtte jeg tage mig af fjerkræet og sørge for, at det kom i hus til natten. Det blev atter vinter, men derved blev min tilværelse ikke bedre, selv om jeg nu først kom op ved 5 1/2 tiden. Skoletiden blev længere. Vi gik da fra 8 – til 12 og igen fra 1 – 4 . At passe fjerkræet vedblev at være min bestilling og også vandpumpningen. Mange dage stod jeg derude, mens sneen føg og frosten bed. –Når jeg tænker tilbage, kan jeg slet ikke forstå, at jeg kunne holde til så meget arbejde. I dag byder man vist ikke noget barn det, man dengang bød mig. Der blev ikke taget på mig med fløjlshandsker, og jeg gjorde mit bedste blot for at være dem tilpas. Men aldrig nogensinde fik jeg et anerkendende ord eller ros. Det var så ligetil, at jeg skulle gøre gavn for føden; det burde jeg selv kunne forstå. Kunne jeg ikke det, måtte en omgang klø gøre mig det begribeligt, det var intet andet middel. Eller jeg fik at vide, at hvis jeg ikke var ordentlig, kunne jeg komme tilbage til fattiggården eller måske blive sendt til Tyskland. Det var det værste. Angsten derfor pinte mig i alle de 8 år i mit nye hjem. Aldrig har jeg så stærkt følt savnet af kærlighed som denne vinter. Jeg blev over nervøs og begyndte tilsidst at ønske, at jeg kunne dø. Så stærk og sød blev denne tanke for mig, at jeg tilsidst besluttede at tage livet af mig. Jeg var da 10 år gammel.

Da jeg havde været i mit nye hjem i 3 – 4 år, fik vi en fodermester, vi havde stadig to karle og skulle så kun være een pige. Fodermesteren var fæstet til at malke 15køer, de som var derover skulle jeg malke Af de karle og piger, vi havde i min tid på gården, var der kun een som var god imod mig. Han hed Jakob og var 18 år da han kom dertil. Det havde været ganske forfærdeligt vådt, så roerne næsten svømmede i marken. Vi kunne ikke komme ud og hente dem hjem allesammen, men måtte køre dem sammen derude, og vi nøjedes så med at hente dem hjem, vi skulle bruge. Det faldt tidligt i med ind frost og kulde det år. En dag da himmel og jord stod i et med sne, blev Jakob beordret ud efter et læs roer. Pigen ville ikke med og skulle heller ikke, hun var 28 år, og sådan en voksen pige, kunne man ikke byde at ud i det vejr. Det blev mig som skulle med Jakob. Min plejemor og plejefar sad og hyggede sig ved kakkelovnen, da vi kørte af sted. Jeg skulle blive ude i marken, mens Jakob kørte det første læs hjem. Da han kom tilbage og fik vognen læsset fuld, sagde han til mig om at følge med hjem, men jeg turde ikke når min plejefar havde sendt mig afsted. Jakob blev vred. Der bliver ikke kørt flere roer hjem idag hvis du skal hjælpe til. Dette her er ikke at vejr at lade et barn være ude i. Vil han har flere læs, kan han selv følge med, eller pigen kan gøre det. Du skal ikke være bange, tilføjede han. Jeg skal nok ordne den sag. Kom så. Og så kørte vi hjem. Jakob gik ind til min plejefar, og det kan nok være, der blev et opgør mellem de to. Min plejefar blev rasende over, at Jakob vovede at trodse hans vilje, og enden på det hele blev, at karlen blev jaget på porten. Den samme vinter frøs vores petroliumsmotor, som vi havde fået, og vi måtte igen ty til at pumpe vand op ved håndkraft ved pumpen ude i gården, men vi havde kun to karle nu til at passe det hele, derfor blev det min plejemor og mig, som kom til at gøre det. Mange gange frøs hænderne fast til pumpestangen og tungt var det at slæbe alle de mange mejerispandefulde vand ind i huset og ud til dyrene. Det kunne vare en time eller halvanden. En måneds tid måtte jeg, når jeg kom hjem fra skole kl. 4, ud at hente vand.

I sommeren 1923 kom længselen efter mine første pleje forældre pludselig over mig igen, og min triste tilværelse med alt sliddet og slæbet, uden een eneste time til leg som alle andre børn, blev mig ganske uudholdelig. Havde min mor og far ikke også sagt, at hvis jegondt at hvis også sagt, at hvis jeg kom i nød, skulle jeg blot komme til dem. Jeg besluttede at løbe hjemmefra. Jeg ville rejse til Sønderborg for at finde dem. Vor tjenestepige var egentlig rar nok imod mig, og jeg havde en vis fortrolighed til hende En sen aftentime betroede jeg hende mine planer, og hun lovede højt og helligt ikke at sige det til nogen. Næste dag, da jeg som vanligt skulle ud med køerne, puttede jeg mine få spareskillinger i lommen, og da jeg havde fået lukket indhegningen efter den sidste ko, løb jeg alt, hvad remmer og tøj kunne holde afsted til stationen. Men vores pige holdt ikke ord. Hun fortalte en af karlene om mit forehavende, og han lod det gå videre til min plejefar. Netop som toget var i sigte, kom denne cyklende på stationen. Mit hjerte stod helt stille af angst. og uden et ord fulgte jeg med ham. Så uendelig lille og bange traskede jeg tilbage til gården igen. Hvorfor jeg ikke fik prygl ved jeg ikke. Jeg har senere gættet mig til, at mine plejeforældre, som nød megen agtelse i sognet, og som højst af alt satte deres gode ry og omdømme, var bange for skandale. Jeg fik det godt efter min flugt, et stykke tid i alt fald, men så var det hele atter i den gamle gænge. – Ud på efterår prøvede jeg igen

at løbe bort, men historien gentog sig: jeg blev hentet til bage. Også denne gang fik jeg det godt bagefter.

Så skete der noget, som jeg siden mindes med rædsel og afsky. -Mine plejeforældre tog en dag på besøg et eller andet sted, som de så ofte gjorde. Vi var alene hjemme, og karlene og pigen fandt lejligheden gunstig til at holde lidt fri. De satte sig inde i stuen, og da min plejefars cigarkasse netop stod fremme, forsynede de sig deraf. Næste dag opdagede min plejefar imidlertid, at der var gået svind i cigarerne, og streng som han var, skulle der findes ud af, hvordan det var sket. Han spurgte pigen ud, men hun vidste ingenting. Han spurgte karlene, heller ikke de vidste noget, og han spurgte mig Som sandt var, fortalte jeg, at jeg havde set karlene tage af cigarerne.. Min plejefar blev vred og kaldte dem ind. Jeg måtte gentage min forklaring, men hvor forundret og forskrækket blev jeg ikke, da de alle som en med forargede miner sagde, at magen til løgn havde de aldrig hørt. Jeg var dog den frækkeste og mest løgnagtige tøs, der kunne tænkes, at jeg ville prøve på at tyvte dem. Min plejefar blev hvidglødende af raseri. Uden et ord gik han ud og hentede kørepisken. Og af dens snertende slag blev jeg, i de andres påsyn, grundigt belært om, at et barn, der er kommet fra en fattiggård, aldrig vil blive troet på, når hendes ord bliver vejret op mod andres. Syg om hjertet over karlenes ondskab, over min plejefars hårde hjerte og min egen ynkværdighed, besluttede jeg at gøre en ende på det hele, så snart lejlighed gaves. Den kom en dejlig sommerdag, da jeg fulgte Niels til lægefruen. Da han var blevet færdig med sin skoletime, tog jeg ham med ned til havet og forklarede ham, at jeg ville bade og at han skulle blive pænt siddende på badebroen og vente på mig, Jeg sprang i længst ude. Jeg kunne ikke bunde. Jeg lod mig viljeløst glide ud ad, da jeg hørte Niels græde højt og voldsomt på broen, og det forekom mig pludselig, at det var ham, jeg svigtede. Jeg begyndte at kæmpe mig ind mod land, og det lykkedes mig også på en eller anden måde.

Jeg fik som jeg allerede har fortalt, aldrig lov til at lege som andre eller med andres børn. Det hændte, jeg blev bedt til børneselskab, men da så jeg havde fået et og bestemt nej et par gange, turde jeg ikke spørge om lov mere. Heller ikke skolens udflugter deltog jeg i. Det gjorde måske ikke så meget, blot jeg ikke så mine skolekammerater tage af sted., men det skete engang, jeg gik til skoletime med Niels, at jeg mødte hele flokken, netop som de drog afsted, Jeg kom til at græde så bitterligt, at selv læreren fik ondt af mig.—Da jeg næste dag kom i skole, havde de alle som en købt lidt slik og chokolade til mig. Hvor blev jeg lykkelig, men jeg turde slet ikke fortælle det hjemme, for det vidste jeg, mine plejeforældre ikke ville synes om. Jeg skyndte mig at få det hele spist, før jeg kom hjem.

Den sommer, da jeg prøvede på at drukne mig, skulle skolen til Odense. Som sædvanlig måtte jeg ikke komme med. Jeg tror egentlig, at folk i sognet var blevet klar over, hvor lidt hensyn der blev taget til mig i mit hjem. Nok er det derfor, at sognefogeden en aften indbød mine forældre til en kop kaffe sammen med andre af sognets beboere. Jeg har siden hørt, at han den aften havde forholdt dem det forkerte i, at jeg aldrig måtte være sammen med andre børn. Der blev sagt, at der faldt hårde ord til mine plejeforældre, og at der blev bedt for mig: men netop det var

mere end nok for mine plejeforældre til at sige, et endnu mere fast og bestemt nej. De kunne sandelig nok passe deres egne sager.

Da vi kom i skole igen efter udflugten, blev jeg i første time kaldt op til katederet, og lærerinden, som vi nu havde fået, overrakte mig en fin taske. Indeni lå et lille hvidt kort, hvorpå der stod: Fra dine skolekammerater". Den havde de købt alle sammen i fællesskab til mig. Jeg blev rørt til tårer over deres gode tanker, men samtidig angst for at komme hjem med tasken. Den kunne jeg jo ikke spise, som jeg havde gjort det med chokoladen. – Når jeg gik til og fra skole, skulle jeg forbi vores gamle daglejers hus. Jeg fik tit en sludder med konen Den dag stod hun udenfor, og jeg viste hende glad tasken. Hun beundrede den naturligvis, men spurgte samtidig forsigtigt, om jeg nu ikke var bange for at vise den frem hjemme. Jeg blev pludselig trodsig og fast bestemt på, at tasken ville jeg beholde, skyndte jeg mig hjem for at få det overstået hurtigst muligt. – Jeg mødte plejemor lige inden for døren og holdt modigt tasken frem mod hende. Se, hvad jeg har fået!" sagde jeg. Jeg måtte omgående forklare hende alt, og at hun blev vred, var der ingen tvivl om. Jeg fik en lussing så jeg faldt, så lang jeg var; men jeg fik lov til at beholde den, og det var det vigtigste.

I sommeren 1924 fandt min plejemor pludselig på, at jeg skulle have en lille kæde til at bære om halsen. Den skulle laves af en gammel urkæde, hun havde haft liggende i årevis. Hvorfor hun fandt på det, ved jeg ikke, måske var hun alligevel kommet til at holde lidt af mig. Hun vidste ganske nøjagtig, hvor hun havde gemt kæden – men den var der ikke. Der blev ledt højt, og der blev ledt lavt. Intet sted var den at finde. Hvem kan da have taget den andre end netop jeg. Jeg kom i forhør. Jeg blev truet, og jeg blev talt godt med. Intet hjalp. Jeg nægtede og nægtede, hvorfor skulle jeg tilstå noget, jeg ikke havde gjort. Men ingen ville tro mig. Jeg var det nærmeste ved at blive sendt væk, jeg nogensinde havde været. Jeg nægtede stadig. Men ordet tyv var hæftet uigenkaldeligt på mig. Jeg følte det hver eneste dag, og jeg blev mere og mere fortvivlet. Tilsidst kunne jeg ikke holde det ud længere. Jeg greb den store brødkniv i spisekammeret og løb ned i frugt haven. Bag ved et gammelt æbletræ prøvede jeg på at skære halsen over. Tre gange skar jeg, men pludselig blev jeg dødsens angst for det, jeg var i færd med at gøre, for blodet, der klistrede mine fingre sammen, for smerterne og for selve døden. Jeg smed kniven fra mig og løb ind. Bestyrkede så mine plejeforældre mig komme løbende ind i stuen med blodet drivende ned ad halsen. – Det hjalp dog alligevel så meget, at ingen mere omtalte kæden. Måske har en stemme et eller andet sted fra hvisket til dem, at det var ondt at drive et værgeløst barn ud i så dyb en fortvivelse. Måske har de blot tænkt på hvad folk ville sige.- -Mange, mange år senere skulle tyveriet blive opklaret. Det viste sig, at det var en tjenestepige, som havde tjent på gården året før, der havde taget kæden. Min plejefar fortalte mig det selv, men han har aldrig bedt mig om tilgivelse for den uret, som dengang blev begået imod mig.

Det nærmede sig den tid, jeg skulle konfirmeres. Jeg kom til at gå til præst, og det blev lykkelige timer, jeg tilbragte i præstegården -Præsten var et af de fineste og bedste mennesker, jeg nogensinde har truffet. Han blev forøvrigt

min formynder efter konfirmationen, det havde den gamle sognerådsformand jo været hidtil. Han hjalp mig siden gennem mange vanskeligheder. Jeg skylder ham uendelig megen tak for de lyse timer, han bragte ind i mit liv, og for den lillebitte smule oprejsning for min ulykkelige barndom, han prøvede på at give mig på konfirmationsdagen. Det skal jeg om lidt fortælle om.

Det var en stor dag, da mine plejeforældre tog mig med til Sønderborg for at købe konfirmationsudstyr. Jeg ville næppe tro mine egne øjne ved det, der blev købt ind; det var kram, det bedste var ikke for godt, men jeg skulle jo også vises offentlig frem. Jeg ville forfærdelig gerne have haft en af de yndige hvide silkekjoler, men min plejemor syntes ikke om den slags tyndt pjat; jeg fik en solid hvid ulden kjole. Jeg fik en meget fin grå frakke og en stråhat. Mine konfirmationssko var mig en kilde til bestandig uro. Fine var de, af det blankeste lak, man kunne tænke sig, men praktisk som min plejemor var, fik jeg så stort et nummer, at jeg kunne gro i dem. Jeg er aldrig vokset til dem. Det var nummer 39, og jeg bruger stadig nummer 36. Men med rigeligt vat i næserne og lidt god vilje fik jeg dem da til at følge med, og de så fornemme ud under den hvide kjole. Vi fik vore pladser på kirkegulvet at vide nogle dage før, og til almindelig undren, ikke mindst for mig selv, skulle jeg stå øverst. At det vakte forargelse rundt om i hjemmene tør antydes, men det anfægtede ikke præsten, det havde han sikkert været belavet på. – Den store dag oprandt. Vi blev stillet op i skolens have med mig i spidsen. Rækken satte sig i bevægelse, og så stod jeg der, den ringeste af dem alle øverst på kirkegulvet og følte en stille fryd gennemvarme mig. Mange bitre stunder var for et øjeblik udløst i en jublende stor glæde.

Der blev ikke holdt nogen stor fest for mig, men det gjorde heller ingenting. Det, der var sket i kirken, var nok. Min plejemors bror og hans kone kom på besøg. De havde endog en lille gave til mig, en hvid perlekrans. Den og et brev fra de mennesker, min mor havde tjent hos, da jeg var i pleje i huset ved siden af, var mine eneste gaver. Inden i brevet lå et billede af min rigtige mor, den kvinde, som jeg så ofte havde hørt omtale, men aldrig set. Fra den dag begyndte en sær uro at vokse i mig efter at se hende. Måske håbede jeg hos hende at finde noget af det, jeg så hårdt havde savnet.

Vi fik en ny fodermester på gården. Et svinsk karlfolk, som hjem søgte pigekamrene fra en side af. Han havde ikke været på gården ret længe, før han begyndte at gøre tilnærmelser til mig på en sådan måde, at jeg væmmedes ved det, med et 14 års pigebarns hele modvilje mod voksne mænds begær, fordi hun endnu ikke kender noget til den slags. Han syntes åbenbart, det var morsomt, og måske æggede det ham. Han blev mere og mere nærgående, så jeg tilsidst var dødsens angst for ham. En aften, da jeg var ude at malke, bad han mig hente et eller andet i laden. Jeg adlød, som jeg var vant til. Da jeg stod i den mørke lade, mærkede jeg pludselig, at han var fulgt efter mig. Før jeg vidste et ord af det, havde han brutalt grebet mig og valtet mig omkuld på nogle sække. Jeg skreg, jeg kæmpede som et vildt dyr, da han prøvede på at

voldtage mig. Jeg bed og kradsede ham, så blodet løb ham ned ad ansigtet, og jeg slap fra ham ind til min plejefar. Rystende af angst og væmmelse ved det, jeg havde oplevet, stod jeg der og fortalte ham, hvad der var sket. -Og han, min strenge plejefar, lo ad mig. I stedet for at hjælpe mig prøvede han på at le og spøge det hen. Og

i stedet for at give karlen en velfortjent omgang fik de sig begge to en billig latter over det passerede. – I tre dage og nætter græd jeg. Jeg kunne ikke komme over det chok, denne oplevelse havde givet mig, og hver gang fodermesteren og min plejefar var sammen, drillede de mig og gjorde nar ad mig. Da indså jeg, at livet ikke var værd at leve. Hvordan jeg end bar mig ad, gjorde jeg det forkerte. Når jeg søgte at være ærlig, blev jeg aldrig troet; prøvede jeg at undgå det, som min mor havde indladt sig på, blev jeg hånet og drillet. Der var ingen mening med mit liv. Jeg kunne ikke bære det lægere. En aften tog jeg et reb og gik ud for at gøre en ende på det hele. Men jeg var alligevel for svag, eller havde skæbnen måske trods alt noget godt i behold til mig? Jeg kom til mig selv, da rebet strammede sig om min hals, og opgav mit forehavende.

Fodermesteren blev på gården i et par år, men jeg kunne aldrig vide mig i sikkerhed for ham. Da jeg var 16 år, havde jeg kun eet ønske, at komme bort fra ham og fra gården, og jeg forlangte at komme ud at tjene,. Jeg fik lov, og skæbnen magede det således, at jeg kom på den samme gård, hvortil jeg blev bragt for så mange år siden, den dag, da hjertesorg, angst og fortvivlelse blev mine trofaste følgesvende, og kærlighed, tryghed og forståelse blev jaget bort fra min vej.

Om jeg blev hård og trodsig af mine barneår? Nej! Jeg tror det egentlig ikke. Men jeg blev bitter, og den slags er ikke let at få ud af sindet. Fattiggården og bitterheden vil vel altid kaste en skygge over min vej. Bitterheden mod mine første plejeforældre, som hensynsløst kastede mig ud i alt det onde, er den værste. Arrene på min hals efter brødkniven vil vedblive at holde den i live. – Mor, som jeg siden har opsøgt, og som har prøvet på af alle kræfter at gøre lidt af det godt, hun for så mange år siden blev skyld i, holder jeg meget af. Men jeg kan aldrig lade være at bebrejde hende, hvad hun gjorde mod mig dengang. Hun skulle have beholdt mig trods alt. Måske vil mange tro, at det, jeg har fortalt, er usandhed fra ende til anden. Jeg vil sværge på ved alt, hvad der er mig kært og helligt, at hvert ord er sandt. Mine barnår står som brændt ind i min erindring. Måtte de blot tænde en lille glød i andre hjerter, så har jeg måske alligevel ikke gennemlevet det hele forgæves. Og måtte min beretning blive en manende advarsel til alle unge piger om ikke at sende deres børn ud i det uvisse, og måtte den blot fortælle alle, at for et barn er kærlighed og forståelse lige så nødvendig som den luft, det indånder. Måske bliver netop de mest triste menneskeskæbner dannet i en fast og sikker hånd for at belære andre.

Der var forskellige opfattelser omkring historien i dagbladene og heraf kommer så nedennævnte læserbrev:

Læserbrevsindlæg af læge P.M. Sørensen, Vrensted

den 01.02.1954

Efter Helene – ugen

Hr. Redaktør Undertegnede Abonnent på Vendsyssel Tidende ønsker hermed overfor den ansvarshavende Redaktør af Bladet at udtrykke min skarpeste misbilligelse af Bladets ensidige Behandling af HELENE-Sagen

I den forløbne Uge har jeg haft Lejlighed til at se, hvad mange borgerlige Blade har skrevet derom, f. Eks. Aalborg Amtstidende, Aarhus Stiftstidende, Nationaltidende, B.T. og Information.

Vendsyssel Tidende lagde sig straks ved Radioudsendelsen fast på det Standpunkt, at dette her var politisk og mindre vederhæftigt og satte en politisk Medarbejder til at anmelde den rystende Barndoms skildring. I de følgende Dage bragte De hårdhjertet kun hvad der talte for Deres Standpunkts Rigtighed, og undlod systematisk at holde Deres Læsere underrettet om de kendsgerninger, der gik Vendsyssel Tidende imod. Sådanne kendsgerninger måtte man søge i de før nævnte Blade samt naturligvis i Ny Tid. Først Fredag den 29 Januar (efter 5 Dage), da De vel formodentlig har erkendt, at de var gaaet for vidt, bragte De et delvist Referat af et intevju med Helenes Plejefar, der støttede Helenes Udsagn.

Man sidder tilbage med en bitter Smag i Munden. Behandler De bladets ørige Stof – hvor vi menige Læsere ikke har dem Mulighed for Kontrol, som jeg har haft her paa samme ensidige Maade? Tanken giver bange Anelser, når man betænker at Vendsyssel Tidende er eneste daglige Avis i langt Hoved parten af Vendsyssels Hjem. Maaske er det netop fordi De kynisk har gjort Dem dette klart, at De har vovet Deres enestående ensidige Behandling af Helene-Sagen.

Eller er det paa Grund af aargammel Samvittighed? De ved ligesaa vel som jeg at en Dag for nogle Aar siden stod en af vor kommunes højt ansete Venstremænd paa Deres Kontor og lagde en Menneskeskildring som han syntes egnede sig til Offentliggøelse i Vendsyssel Tidende, og han bad Dem

optage den i den foreliggende Form. De erklærede, at De ikke kunde optage den i den foreliggende Form og Udstrækning. Jamen den var jo afleveret af en stor Personlighed, oven i købet en Partifælle.. Med hvilken Ret er De nu forarget over at den er offentliggjort i Radio og paa anden Maade, som De ikke synes om? Ene af alle Landets Bladredaktører har De haft Chacen for at forelægge den i en Form, der var "godkendt." Det var nemlig den oprindelige Historie om Helene.

Paa Forsiden af Deres Blad står hver Dag – Stiftet af Vendsyssel sindede Landboere – Udgivet Aktieselskab

Der staar en Tankestreg imellem, Den antyder aabenbart den uendelige Afstand mellem de frisindede Landboere og Aktieselskabet.

Med Tak for Optagelsen sender jeg Ønsket om Bod og Bedring for Deres Blad

P. M. Sørensen, Læge,

Vrensted.

I vor ledende Artikel findes Kommentarer til ovenstående

Vendsyssel Tidende blev kritiseret for deres flere indlæg i debatten, ikke mindst al læge P.M. Sørensen, Vrensted jvf. ovenfor.

I en leder gav Vendsyssel Tidende svar på tiltale og gemytterne faldt til ro.

Det gav bl.a. anledning til at der blev lovgivet omkring en ny Sociallov i Danmark .

Helene-Sagen

I et Indlæg andet Steds i Bladet retter Læge P. M. Sørensen, Vrensted, haarde Beskyldninger mod Vendsyssel Tidende for vor Omtale af Helene-Udsendelsen i Radioen. Det hævdes i Indlægget, at vi er haardhjertede, kyniske og har „vovet at give Sagen en enestaaende ensidig Behandling“.

Disse Paastande er urigtige. Helenes Beretning om sin sørgelige Barndom er egnet til at vække baade Harmen over den brutale Behandling og Medynk med det værgeløse Barn. At Skildringen for Beretteren selv staar som den fulde Sandhed, har vi ikke tvivlet om, og det har vi ogsaa skrevet. Men efter Erindringen at give præcis Oplysning i Detaljer om Oplevelser i 4—8-Aars Alderen, maa være meget vanskeligt, og en Margin for Unøjagtighed vil det være rimeligt at indrømme. Der er jo ogsaa paapeget Unøjagtigheder, som dog hævdes at være uvæsentlige, men det er slet ikke den Slags Fejlhuskninger, det drejer sig om. Det er dette, at der rejses helt uhyggelige Anklager mod Folk, som efter Beretningen er lette at stedfæste, og nogle af disse Folk eller andre, som havde Kendskab til Forholdene, har protesteret mod Anklagernes Rigtighed. Det er

dem, der har rejst Tvivl om Beretningens Sandhed, ikke os. Vi kender intet til de Forhold, der skildres, og det gør Læge Sørensen vel heller ikke, men det er en god Skik, at en anklaget ogsaa har Ret til at blive hørt, og vi har derfor bragt Uddrag af enkelte af disse Protestudtalelser. Det synes Læge Sørensen altsaa ikke, at vi skulde have gjort. Det er en enestaaende ensidig Behandling af Sagen, siger han. Forholdet er jo ganske simpelt det, at der staar Ord mod Ord, og at næppe nogen af Parterne nu kan føre afgørende Beviser i Marken. Skildringen af det ulykkelige, ensomme Barn bliver ikke mindre sand og gribende derved. Og kan den ruske op i Menneskesind, saa der vises større Kærlighed og Forstaaelse mod de smaa og værgeløse, er det kun godt. Men den Maade, hvorpaa Sagen er blevet behandlet fra visse Sider, er hverken klog eller rigtig. Ved Radioen vidste man eller burde vide, at der var rejst Indsigelser mod nogle af de haarde Anklager, og det er da en meget ensidig Holdning af Radioen at foretage Udsendelsen uden at gøre noget som helst for at undersøge Indsigelsernes Berettigelse eller med et Ord nævne, at der var rejst Indsigelse. Og de socialdemokratiske Blade har slaaet Udsendelsen op som en Sag af stor samfundsmæssig Betydning. Men det er den ikke. Uanset Striden om Enkelthederne, saa er Beretningen Historie, en Skildring af Forhold, der fandtes for Aartier siden — i Nordslesvig under Krigen — men som ikke findes nu. Hvis det var en Nutidsskildring fra en Fattiggaard eller lignende Anstalt, saa var der noget at tage fat paa, og de socialdemokratiske Blade vilde ikke faa Eneret i saa Henseende.

Dette om selve Sagen. Til Læge Sørensens sidste Bemærkninger skal vi sige, at det er rigtigt, at en højt

anset Venstremand for nogle Aar siden kom med Beretningen, som han havde haft til Gennemsyn, og siger Læge Sørensen, „han bad om at faa den optaget i den foreliggende Form“. Dette bad vedkommende aldeles ikke om, for han syntes ikke selv, den egnede sig til Offentliggørelse uden Ændringer paa forskellig Maade. Han bad os om at se paa Manuskriptet, hvilket vi gjorde og derefter meddelte, at det var alt for omfattende til en Dagbladsartikel, men kunde Beretningen nedakøres betydeligt, vilde vi antagelig kunne bringe den. Dette er Sandheden om dette Punkt, den kan faas bekræftet hos vedkommende ansede Mand, og vi kan derfor berolige Læge Sørensen med, at vi ikke har lidt af aargammel Samvittighedsnag i denne Sags Anledning. Læge Sørensen behøver heller ikke at plages med onde Anelser, fordi der findes en Tankestreg paa Bladets Hoved mellem Ordene „Stiftet af Vendsyssels frisindede Landboere“ og „Udgivet af et Aktieselskab“. Denne Tankestreg mener han betyder „den uendelige Afstand mellem de frisindede Landboere og Aktieselskabet“. Vi kan glæde Læge Sørensen med den Oplysning, at Hovedparten af Aktierne i Vendsyssel Tidende stadig ejes af Landboere i Vendsyssel. Om de er saa kloge og saa sikre paa Retten til at sætte sig til Doms over andre som Læge Sørensen, véd vi ikke. Men deres Frisind og Retsind har han ingen Beføjelse til at drage i Tvivl.

Radiooptagelse i Vrensted

Karl Bjarnhof har aflagt besøg i Vrensted med radiovognen for at optage en novelle skrevet af fru Erik Eriksen, Vrensted, maaske bedst kendt under navnet Fie Riis, idet hun tidligere har skrevet i bl. a. Aalborg Stiftstidende under dette navn.

Novellen har titlen »Helene» og handler om en lille piges barndom og opvækst paa en fattiggaard i Sønderjylland. Der ligger virkelige begivenheder til grund for novellen, og hovedpersonen, Helene Christoffersen, der nu bor i Vrensted, indtalte selv novellen paa staaalbaand. Den udsendes i fire aftenudsendelser, hver af en halv times varighed hen paa vinteren.

Interessant vinterprogram. Vrensted Ungdomsforening har udsendt sit vinterprogram. Redaktør Ankjær Christiansen, Hjøring, har lovet at tale om »Med Københavns politi paa opdagelse». Radiokritikeren Johannes Møller har kaldt sit foredrag »Radioen som kulturfaktor». Redaktør Larsen-Ledet taler om »Mit livs karrusel». Hjøringkvartetten underholder en aften under ledelse af landinspektør Boe, endvidere indleder fru pastor Mikkelsen en forhandling om emnet »Hjemmenes betydning og problemer».

Mange steder tales der om krise i foreningslivet. Vrensted Ungdomsforenings energiske og initiativrige bestyrelsen kan glæde sig over særdeles god tilslutning til møder og sammenkomster.

Helene Kristoffersen. Båd-
stedhedevej 34, Vrensted, er
død, 72 år.

Helene Kristoffersen, der var født i Assenballe på Als, flyttede ved sit giftermål med Harry Kristoffersen i 1929 til Børglum. Et par år senere slog parret sig ned i Vrensted.

I halvtredserne fortalte hun i radioen om sin barndom i Sønderjylland.

Hun efterlader mand og syv børn.

Helene Kristoffersen, Båd-
stedhedevej 34, Vrensted, er
død i sit hjem efter flere års
tiltagende svagelighed.

Helene Kristoffersen, der
blev 72 år, var født i Assenballe
Sogn på Als. Ved sit giftermål
i 1929 med Harry Kristoffersen
bosatte familien sig i Børglum,
men et par år senere flyttede
de til Vrensted. Huset var
meget gammelt og næsten fal-
defærdigt, og i 1956 blev der
bygget nyt hus. Helene Kristof-
fersen har haft en lang og travl
arbejdsdag, idet ikke mindre
end ti børn er vokset op i
hjemmet. Men de tre af dem
er døde.

I 1954 fortalte Helene Kri-
stoffersen i nogle radioudsen-
delser om sin barndom i Søn-
derjylland, en beretning som
gjorde indtryk på mange, og en
barndom, som har præget
hende gennem livet.

Hun overlever af sin mand
samt tre sønner og fire døtre,
der er bosat dels på Sjælland,
dels i Vendsyssel.

oktober 2019-jens otto madsen

[Helene, En fortælling om et barn på Fattiggård \(vrensted-historier.dk\)](#)